

RECENZII

Întâlniri interculturale în muzică. Reflecții asupra volumului *Perpetual Encounter*

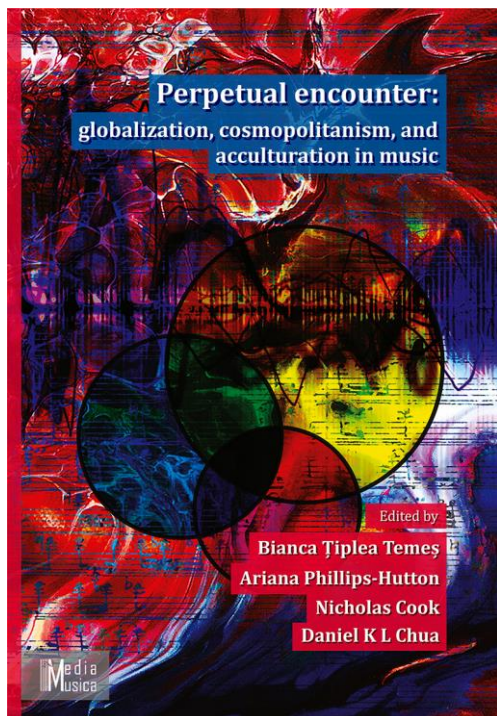
Alexandra Magazin

Perpetual Encounter: Globalisation, Cosmopolitanism, and Acculturation in Music, volum lansat în cadrul celei de-a V-a ediții a Festivalului

Ligeti Transylvania (mai 2025) la Academia Română – Filiala Cluj-Napoca, constituie o contribuție fundamentală la redefinirea paradigmelor muzicologice contemporane. Volumul a fost prezentat la Academia Română – Filiala Cluj-Napoca de Ariana Phillips-Hutton și Nicholas Cook, combinând rigurozitatea academică cu relevanța interdisciplinară.

Prin colaborarea unui colectiv internațional de cercetători și sub coordonarea editorială a lui Nicholas Cook, Ariana Phillips-Hutton, Daniel K. L. Chua și Bianca Țiplea Temeș (+2023), lucrarea propune o reconfigurare metodologică care transcende limitările teoriilor postcoloniale în favoarea unei înțelegeri autentice

cosmopolite a fenomenului transcultural în muzică. Potrivit lui Nicholas Cook, titlul captează esența unei realități muzicale fundamentale: „muzica este

spațiul unde culturile se întâlnesc constant și fluid”, depășind viziunile negative din muzicologia tradițională.

Titlul reflectă o schimbare paradigmatică crucială în înțelegerea muzicii globale, așa cum argumentează Cook. Într-o lume în care tradițiile muzicale circulă global cu viteza internetului, „ascultarea însăși devine relațională” - totul este auzit în relație cu orice altceva. Nu mai putem vorbi despre tradiții muzicale autonome, izolate în sine, ci despre tradiții care se constituie prin relațiile lor cu alte tradiții muzicale. Deși, termenul cosmopolitism este adesea folosit vag, autorul consideră că ideea centrală este că „atât indivizii, cât și culturile se concep în relație cu o lume mai mare decât a lor și se înțeleg pe sine ca fiind constituite prin relațiile lor cu alții”. *Perpetual Encounter* nu este doar o metaforă poetică, ci o **condiție existențială a muzicii contemporane**, unde localul și globalul sunt într-un dialog constant, iar tradițiile locale dobândesc semnificații noi prin contactul intercultural.

În această perspectivă, titlul anticipează astfel o **muzicologie cosmopolită** - una care să înțeleagă că în era globalizării, fiecare ascultare este un act de întâlnire culturală, iar fiecare tradiție muzicală este rezultatul unei „întâlniri perpetue” cu celelalte. Cook subliniază că această viziune transformă înțelegerea noastră despre identitatea muzicală: aceasta nu mai este ceva static și predefinit, ci un proces continuu de auto-transformare prin deschiderea față de celălalt.

Dedicat memoriei Biancăi Țiplea Temeș (1969–2023), volumul este mai mult decât o colecție de articole: reprezintă un omagiu viu adus unei muzicologe remarcabile, a cărei carieră a îmbinat rigoarea academică, pasiunea pentru muzică și deschiderea internațională. Fondatoare a Festivalului Ligeti din Cluj, Bianca a reușit să aducă în România muzicieni și cercetători de renume mondial, să promoveze creația românească și să exploreze cu tenacitate universul ligetian. Prin studiile și monografiile sale, ea a abordat atât muzica românească contemporană, cât și tradițiile folclorice, analizând intersecțiile

dintre muzică și arte vizuale și punând în discuție identități culturale, globalizare și mobilitate artistică.

Colaborările sale cu personalități precum Kofi Agawu, Hermann Danuser, Nicholas Cook, Jim Samson și Heidy Zimmermann au consolidat un dialog internațional de mare valoare. Sprijinul arhivelor prestigioase, precum Paul Sacher Stiftung, i-a permis să aducă în atenția publicului descoperiri documentare și perspective inovatoare asupra creației ligetiene și a muzicii moderne și contemporane în ansamblu.

Volumul se deschide cu evocări personale care conturează portretul unei personalități excepționale: Valentina Sandu-Dediu subliniază contribuția sa la internaționalizarea muzicii românești, Hermann Danuser reflectează asupra temelor *Thanatos și Ligeti*, iar Ramón Sobrino și Ariana Phillips-Hutton remarcă precizia și rafinamentul analitic ale studiilor sale. Irinel Anghel evocă colaborările artistice, iar texte semnate de Kofi Agawu, Jim Samson, Heidy Zimmermann, Mimi Gioffredo și alții completează imaginea generozității, empatiei și curiozității intelectuale a Biancăi.

Următoarea secțiune continuă cu lucrările prezentate în cadrul Festivalului Ligeti, ediția a IV-a (din anul 2023), oferind studii de caz care explorează cosmopolitismul muzical, mobilitatea artistică și procesele de aculturație.

Nicholas Cook, profesor emerit la University of Cambridge, propune o reconceptualizare a aplicării teoriilor postcoloniale, relevând utilitatea lor doar în contexte de asimetrie extremă de putere. Conceptul de „cosmopolitanism muzical” oferă un cadru analitic flexibil pentru diversele forme de întâlnire culturală, evitând polaritățile binare colonizator/colonizat. Studiul Orchestrei Municipale din Shanghai (1919–1942), sub conducerea lui Mario Paci, exemplifică modul în care muzicienii locali și cei internaționali au interacționat într-un mediu semi-colonial, evidențiind strategiile de incluziune și complexitatea culturală a orașului cosmopolit.

Alexander Rehding (Harvard University) abordează tensiunile dintre empirismul muzical și prejudecățile imperialiste în etnomuzicologia comparativă, prin examinarea contribuției lui Alexander J. Ellis. Studiul dezvăluie paradoxurile eurocentrismului metodologic, demonstrând că inovații aparent neutru, precum sistemul de măsurare în „centzi”, rămân înrădăcinate în logici epistemice coloniale.

Contribuțiile dedicat spațiului iberic, semnate de **María Encina Cortizo** și **Ramón Sobrino** (Universidad de Oviedo), analizează fenomenul alhambrismului muzical în romantismul spaniol. Studiul lor demonstrează

modul în care tradițiile creștină și musulmană se întâlnesc și se transformă în patrimoniul muzical spaniol, ilustrând procesele de reinterpretare a multiculturalismului istoric în construirea identităților naționale.

În spațiul românesc, **Nicolae Gheorghiță** (Universitatea Națională de Muzică din București) investighează cosmopolitismul muzical din Valahia și Moldova (1800–1850), punând în evidență interacțiunile dintre muzica bizantină, tradițiile otomano-fanariote și influențele occidentale. Analiza sa relevă un model proto-cosmopolit care anticipează complexitatea relațiilor culturale din epoca globalizării contemporane.

Contribuția postumă a **Biancăi Țiplea Temeș**, dedicată lumii fictive Kylwyrria din universul copilăriei lui György Ligeti, constituie una dintre cele mai originale abordări din volum. Studiul explorează modul în care hibriditatea culturală devine principiu estetic în creația ligetiană, evidențiind influențele românești, maghiare și balcanice în discursul său multicolor. Analiza ilustrează perfect aplicarea conceptului de „întâlnire perpetuă” în cercetarea muzicologică.

Oleg Garaz introduce o perspectivă neașteptată prin utilizarea conceptului de „cargo cult” în interpretarea operei lui Ligeti. Această paralelă aparent surprinzătoare, între fenomene de imitație culturală superficială și modernismul muzical, dezvăluie subtilități legate de receptarea și reinterpretarea inovațiilor ligetiene. Argumentația sa, incisivă și provocatoare, depășește granițele abordărilor critice tradiționale, propunând un unghi de lectură original și fertil.

Björn Heile (University of Glasgow) oferă una dintre cele mai solide și ambițioase contribuții teoretice din volum. Studiul său despre exil, migrație și mobilitate în modernismul muzical mondial redefineste înțelegerea acestei epoci. Bazat pe o amplă analiză statistică, Heile arată că, departe de a fi excepții, mobilitatea și migrația au constituit norme ale secolului XX. Conceptul sugestiv de „diasporă dodecafonică” descrie rețeaua complexă a compozitorilor legați de Școala a doua Vineză. Prin examinarea programelor Societății Internaționale pentru Muzica Contemporană (1923–1980), autorul demonstrează că aproape jumătate dintre compozitorii incluși au avut o mobilitate internațională constantă, schimbând radical imaginea modernismului ca fenomen „național” sau „localizat”.

Demersul continuă cu perspectiva asupra Asiei contemporane, prin studiul lui **Adam Kielman**, care analizează dinamica mobilităților muzicale în sudul Chinei. Studiul etnografic se concentrează pe muzicienii din Guangzhou,

activi într-o scenă independentă vibrantă, diferită atât de industria muzicală chineză de masă, cât și de scenele alternative din Beijing.

Reflecția inovatoare a lui **Daniel K. L. Chua**, dedicată „muzicologiei globale”, încheie ansamblul printr-un format neobișnuit – un scenariu de conferință video. Dincolo de jocul formal, ideea centrală rămâne profundă: universalitatea muzicii nu poate fi explicată printr-o singură „cheie”, ci doar prin pluralitatea perspectivelor metodologice. Cu umor subtil și rigoare intelectuală, Chua sugerează că muzicologia viitorului trebuie să accepte multiplicarea metodelor și pozițiilor de cercetare, în acord cu natura fragmentată și policentrică a lumii contemporane.

Perpetual Encounter: Globalisation, Cosmopolitanism, and Acculturation in Music se conturează ca o contribuție extraordinară la înțelegerea proceselor de interacțiune culturală în domeniul muzical, din perspectiva unei muzicologii cu adevărat globale. Din perspectivă metodologică, volumul introduce instrumente analitice inovatoare – „ascultarea relațională”, organologia critică, etnografia cosmopolitanismului cotidian – care permit analiza nuanțată a modalităților de constituire reciprocă în relațiile interculturale. Abordarea transdisciplinară, integrând istoria științei, antropologia și filosofia culturii, conferă lucrării o relevanță care depășește domeniul muzicologic *stricto sensu*.

Diversitatea geografică și temporală a studiilor de caz – de la Shanghai-ul secolului XX la Guangzhou-ul contemporan, de la alhambrismul romantic la diaspora dodecafonică – demonstrează aplicabilitatea universală a cadrului conceptual propus. Conceptul de „cosmopolitanism muzical” se dovedește un instrument teoretic și metodologic esențial pentru înțelegerea modului în care muzica funcționează ca proces activ de *worlding* în contextul globalizării.

Perpetual Encounter confirmă intuiția Biancăi Țiplea Temeș că muzicologia secolului XXI trebuie să fie fundamental cosmopolită: angajată cu particularitățile locale și sensibilă la dinamica fluxurilor globale. Prin calitatea contribuțiilor și prin coerența cadrului teoretic, volumul se constituie ca o referință indispensabilă pentru cercetătorii interesați de relațiile interculturale în muzică și reprezintă un exemplu vibrant al unei practici muzicologice autentice.

Un gând special de recunoștință se cuvine lui **Adrian Temeș** pentru dăruirea cu care a facilitat **publicarea ultimei lucrări a Biancăi Țiplea Temeș**, asigurând, astfel, continuitatea unei opere științifice de excepție și perpetuarea memoriei unei personalități care a marcat profund muzicologia românească și internațională.

SUMMARY

Alexandra Magazin

Intercultural dialogues in music.

Reflections on the volume *Perpetual Encounter*

Perpetual Encounter: Globalisation, Cosmopolitanism, and Acculturation in Music, launched during the fifth edition of the Ligeti Festival Transylvania (May 2025) at the Romanian Academy - Cluj-Napoca Branch, constitutes a significant contribution to contemporary musicological discourse, addressing the manifold ways in which music both reflects and constructs intercultural relations. Presented by Ariana Phillips-Hutton and Nicholas Cook, the volume combines academic rigor with interdisciplinary relevance. Conceived as a tribute to the late Bianca Țiplea Temeș (1969–2023) - founder of the Ligeti Festival in Cluj and a leading figure in Romanian and international musicology - the volume integrates commemorative essays with innovative scholarly research.

According to Nicholas Cook, the title captures the essence of a fundamental musical reality: "music is the space where cultures constantly and fluidly encounter each other," transcending negative visions from traditional musicology. Cook argues that the title reflects a crucial paradigmatic shift in understanding global music, where "listening itself becomes relational" and musical traditions constitute themselves through relationships with other traditions rather than as autonomous entities.